

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI

Ro'yhatga olindi

BD 5111400-3.05

2017-yil «18» 08

Oliy va o'rta maxsus ta'lim
vazirligi

2017-yil «18» 08

08

O'QISH VA YOZUV AMALIYOTI
FAN DASTURI

Bilim sohasi: 100000 – Gumanitar
Ta'lim sohasi: 110000 – Pedagogika
Ta'lim yo'nalishi: 5111400 – Xorijiy til va adabiyoti
(tillar bo'yicha)

Toshkent-2017

O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2017-yil "24" 08 dagi "603"-sonli buyrug'ining 2 -ilovasi bilan fan dasturi ro'yxati tasdiqlangan

Fan dasturi Oliy va o'rta maxsus, kasb – hunar ta'limi yo'nalishlari bo'yicha o'quv- uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashning 2017-yil "18" 08 dagi "4" – sonli bayoni bilan ma'qullangan.

Fan dasturi Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universitetida ishlab chiqildi.

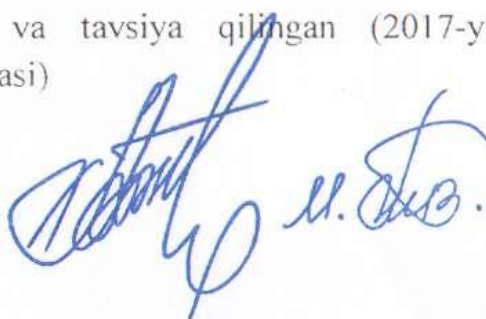
Tuzuvchilar:

- Mirzaaxmedov M.A - "Ingliz tili amaliy kursi" kafedrası mudiri;
- Qodirova N.R - "Ingliz tili amaliy kursi" kafedrası katta o'quvchisi;
- Abdiyeva A. D. - "Ingliz tili amaliy kursi" kafedrası katta o'qituvchisi;
- Gulyamova Z.R. - "Ingliz tili amaliy kursi" kafedrası katta o'qituvchisi;
- Saydazimova D.X - "Ingliz tili amaliy kursi" kafedrası katta o'qituvchisi;

Taqrizchilar:

- J.I.Matyakubov – O'zDJTU, Ingliz tili nazariy aspektlari kafedrası № 2 mudiri
- U.Bobomurodov - TTYSI qoshidagi 2-sonli akademik litseyi "Xorijiy tillar" kafedrası mudiri

Fan dasturi Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti o'quv-uslubiy kengashida ko'rib chiqilgan va tavsiya qilingan (2017-yil "22" 06 dagi "11" –sonli bayonnomasi)

I. O'quv fanining dolzarbligi va oily kasbiy ta'limdagi o'rni

Fan, texnika va texnologiyalar yutuqlari asosida ta'lim tizimini isloh qilishda davr sinovlaridan o'tgan ilg'or tajribalarni o'rganish hamda milliy va umuminsoniy qadriyatlarni e'tiborga olgan holda ularning joriy etilishini ta'minlash raqobatbardosh kadrlar tayyorlashning muhim omili sanaladi. Amaldagi Davlat ta'lim standartlari, o'quv reja va fan dasturlarini takomillashtirish ehtiyoji ham ana shu islohotlar natijasida yuzaga keldi. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2012 yil 10 dekabrda "Chet tillarni o'rganish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-1875-son qarorida belgilangan vazifalar ijrosini ta'minlash maqsadida "Oliy ta'lim muassasalarida chet tillarni o'qitish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlar dasturi" ishlab chiqilgan bo'lib, unda chet tillar bo'yicha Davlat ta'lim standartlari, o'quv rejalari va dasturlarini takomillashtirish va bosqichma-bosqich o'quv jarayoniga tatbiq etish ustuvor vazifalardan biri sifatida belgilangan.

Yevropa Kengashining "Chet tilini egallash umumiyevropa kompetenstiyalari: o'rganish, o'qitish va baholash" to'g'risidagi hujjatida til egallashga qo'yiladigan talablar va mezonlar e'tiborga olingan holda O'zbekiston uzluksiz ta'lim tizimida chet tillarini o'rganishning yagona maqsad va vazifalari belgilanib, chet tillari bo'yicha ta'limning barcha bosqichlari bitiruvchilari tayyorgarlik darajasiga qo'yiladigan Davlat ta'lim standarti talablari ishlab chiqildi. Chet tilini egallash darajalarini o'zida aks ettirgan mazkur standart O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2013 yil 8 maydagi "Chet tillar bo'yicha ta'limning barcha bosqichlari bitiruvchilarining tayyorgarlik darajasiga qo'yiladigan talablar" to'g'risidagi 124-sonli qarori bilan tasdiqlandi.

Mazkur dasturni ishlab chiqishda Yevropa Kengashining "Chet tilini egallash umumiyevropa kompetenstiyalari: o'rganish, o'qitish va baholash" to'g'risidagi umume'tirof etilgan xalqaro me'yorlari (CEFR – Common European Framework of Reference) va O'zbekiston Respublikasining uzluksiz ta'lim tizimida chet tillarni o'rganishga qo'yiladigan talablar e'tiborga olindi. Unda chet tilini o'qitishga ixtisoslashgan ta'lim yo'nalishlari bitiruvchilari oliy ta'lim muassasasidagi to'rt yillik tahsillari nihoyasida o'rgangan chet tili bo'yicha C1 darajani egallashlari minimum sifatida belgilab qo'yilgan. Shuningdek, takomillashtirilgan Davlat ta'lim standartlarida talabalarning tayyorgarlik darajasi, bilim, malaka va ko'nikmalariga qo'yiladigan talablar hamda turdosh oliy ta'lim muassasalari mutaxassislaridan bildirilgan takliflar inobatga olindi.

O'qish va yozuv amaliyoti fani ta'lim jarayoni bilan bevosita bog'langan. Ushbu fan Xorijiy til va adabiyoti ta'lim yo'nalishining asosiy ixtisoslik fani hisoblanadi. Oliy ta'lim muassasasini ushbu ta'lim yo'nalishi bo'yicha tamomlagan

bakalavrlar Respublikamiz uzluksiz ta'lim tizimida o'qituvchilik faoliyati bilan shug'ullanadilar.

II. O'quv fanining maqsad va vazifasi

Fanni o'qitishdan maqsad- Mazkur fanning maqsadi talabalarga kasbiy yo'nalish doirasida tilning og'zaki va yozma shakllarini o'rgatish, ularning ijtimoiy-madaniy muloqot malakalarini rivojlantirish, xususan o'rganilayotgan chet tilining 4 funksional shakllari va uslublarini, til to'g'risidagi amaliy va nazariy bilimlarini takomillashtirish hamda egallangan bilim, ko'nikma, malakalarini kasbiy va ilmiy faoliyatda erkin qo'llay olishlarini ta'minlashdir.

Fanni o'qitishning vazifasi- Fanning asosiy vazifasi umume'tirof etilgan xalqaro me'yorlarga ko'ra talabalarining o'rganilayotgan chet tilini C1 darajada egallashlari uchun zaruriy bilimlarni integrallashgan tarzda o'rgatish va muloqot malakalarini turli interaktiv metodlarga asoslangan vazifalar hamda turli yozma matnlar namunalarini tahlil qilishga qaratilgan mashqlar orqali rivojlantirishdir.

O'qish va yozuv fani bo'yicha talaba quyidagi bilim va ko'nikmalarni egallashi shart:

- tushunish va muhokama qilish uchun turli matn turlari (kichik hikoyalar, jurnal va gazeta maqolalari, yangiliklar bayoni, internet matnlari va hokazolar) bilan ishlash usullarini o'zlashtirishlari;
- matnni tushunish maqsadida turli strategiyalarni (asosiy fikrlarni anglash uchun o'qish, g'oyani bilish uchun o'qish, maxsus ma'lumotni olish uchun o'qish) egallashi;
- badiiy adabiyotlarni o'qish ko'nikmasiga ega bo'lishi va o'qigan adabiyotlaridan olgan taassurotlari bilan o'rtoqlasha olishi;
- o'qish jarayonida uchrashi mumkin bo'lgan muammolarni farqlay olishi va ular yechimini topa olishi;
- ekstensiv o'qish (badiiy o'qish)
- intensiv o'qish (ma'lumot uchun o'qish)
- asosiy fikrlarni anglash\bilish uchun o'qish;
- g'oyani bilish uchun o'qish;
- maxsus ma'lumotni olish uchun o'qish;
- so'zlarning kontekstdagi ma'nosini topish;
- diqqat bilan o'qish;
- ko'z yugurtirib o'qish;
- tez o'qish

III. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

O'qish va yozish amaliyoti fanini o'qitish bo'yicha ma'ruza mashg'ulotlari rejalashtirilmagan

IV. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

O'qish va yozuv fani bo'yicha birinchi kursda o'tiladigan taxminiy mavzular mazmuni.

O'qitish va o'qish metodlari. Talabalar o'rganilayotgan chet tilida moslashtirilmagan (soddalashtirilmagan) aslyat matnlari bilan ko'proq ishlashlari lozim. Biroq o'qish vazifalari talabalarning til bilish darajasiga ko'ra moslashtirilishi mumkin. O'qishga yordam berish maqsadida matn bo'yicha qiziqarli, hayotiy savollar berish, ba'zida unda uchraydigan yangi so'zlar ma'nosini o'rgatish, o'qiladigan matn mazmuniga taalluqli topshiriqlar berilishi maqsadga muvofiq.

Matnni o'qish jarayonida beriladigan vazifa va topshiriqlar asosiy g'oyani topishga, ma'lum detallarni izlashga undaydi. Masalan, savollar, jadvalni to'ldirish, to'g'ri/noto'g'ri bayonotlar, gaplarni kerakli so'zlar bilan to'ldirish kabi vazifalar shular jumlasidan.

Matn o'qilgandan keyin beriladigan vazifalar talabalarni matnni har tomonlama muhokama qilishga undashi kerak. Bundan tashqari talabalar o'z fikr mulohazalarini, his- tuyg'ularini bir-birlariga bildira olishlari va ko'pchilik oldida erkin ifodalay olishlari lozim.

Shuningdek, talabalar o'qigan badiiy asarlarini birgalikda muhokama qilishlari va qaysi badiiy asarlarni o'qishni xohlashlari va nima uchun aynan shu asarni tanlaganlarini muhokama qilishlari mumkin.

Badiiy o'qish talabalarning zaruriy o'qish ko'nikmalarini rivojlantirib, ularning effektiv o'qish strategiyalariga ega bo'lgan kitobxonga aylanishlariga imkon yaratadi.

Erishiladigan natijalar. Birinchi kurs oxiriga kelib talabalar

- birinchi kurs mavzularga oid turli matnlardagi asosiy g'oyalarni tushuna oladilar;
- effektiv o'qish strategiyalarini egallagan haqiqiy kitobxon malakalariga ega bo'ladilar.

Lingvistik kurs: yozma nutq amaliyoti moduli. Yozma nutq amaliyoti moduli 1-8 semestrlar davomida o'qitiladi. To'rtinchi kursda ham ushbu modul o'qitilishining asosiy sababi talabalarga ilmiy matn yozishni o'rgatish va shu orqali ularning bitiruv malakaviy ishlarini ilmiy tilda erkin yoza olishlarini ta'minlashdir.

Birinchi kurs nihoyasida talabalar:

- turli janrdagi yozma matnlarni, jumladan taklifnoma, tarjimai hol, shaxsiy xatlarni to'g'ri yozishni o'rganadilar va ushbu matnlarning o'ziga xos xususiyatlarini aniqlashlari;
- eshitgan, ko'rgan va o'qigan mavzusi asosida qisqa insholar (paragraflar) yoza olish ko'nikmasini bosqichma-bosqich rivojlantirib borishlari;
- gaplarni grammatik jihatdan to'g'ri tuzishlari;
- jummalarni bir-biriga bog'lash uchun ishlatiladigan bog'lovchilar, kirish so'zlaridan to'g'ri foydalanishlari;
- inshoning tuzilishi (kirish, asosiy qism va xulosa), uning mantiqiy uzviyligi va yaxlitligini ta'minlay olishlari;
- yozma nutqda matn janriga hamda maqsadiga muvofiq rasmiy yoki norasmiy uslubni tanlab, yoza olishlari lozim.

Yozma nutq amaliyoti uchun tavsiya etiladigan matn turlari

- tabriknomalar va taklifnomalar;
- shaxsiy ma'lumotnomalar, anketa savollari;
- sodda xatlar, eslatmalar, qaydlar;
- voqea-hodisa, odamlar va predmetlar tasviriga bag'ishlangan xatlar, matnlar;
- e-mail, internet forumlariga xatlar;
- rezyume va tarjimai hol;
- kichik hikoyalar;
- ovqat retseptlari;
- shaxsiy kundalik.

Yozma nutqni rivojlantirishning asosiy omillari

- yozma ishni rejalashtirish (klaster usulida, aqliy hujum va h.k.);
- yozma ishning maqsadi va kimga yo'naltirilganligini aniqlash va shunga qarab tegishli uslubni tanlash mahorati.

Grammatik tamoyillar

- gap tuzish (gapda so'z tartibi);
- gapda ega va kesimning o'rni, moslashuvi;
- gap turlari (oddiy, qo'shma gaplar);
- bog'lovchilar va kirish so'zlari;
- so'z tanlash (rasmiy va norasmiy uslubdagi so'zlar va h.) punktuatsiya.

Qisqa insho (paragraf) yozish bosqichlari

- mos sarlavhani tanlash;
- kirish qismini yozish;
- inshoning asosiy g'oyasini ifodalash;
- dalil va isbotlarni bayon etish;
- yozma ishda plagiatga (ko'chirmakashlikka) yo'l qo'ymaslik.

V. Laboratoriya mashg'ulotlarini tashkil etish bo'yicha ko'rsatmalar

O'qish va yozish amaliyoti fanini o'qitish bo'yicha laboratoriya mashg'ulotlari rejalashtirilmagan

VI. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ish bo'yicha tavsiya etiladigan mavzular:

- Applying to university
- Am I ready for Higher Education?
- What to expect in Higher Education
- Independent study
- Independent learning: taking control
- Independent learning: benefits, challenges, risks
- Types of e-learning
- Basics of e-learning
- Successful e-learning
- Basic health and safety for e-learning
- Skills and personal development
- The student's year
- What is expected from you?
- Anxieties and resources
- Managing anxieties
- What are my personal resources?
- Eight things you can do before starting at university
- Five study-skills components
- Skills and qualities you have now
- Current skills and qualities
- Turning personal skills into academic skills
- Study skills: priorities, stage
- Study skills: priorities, stage
- Study skills: action plan
- Monitoring skills development
- Personal profiles
- Transferable and soft employment skills
- Turning academic skills into transferable and soft

- employment skills
- Recording achievement
- Developing a portfolio

VII. Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar hamda axborot manbaalari

Asosiy adabiyotlar:

1. Miles Craven. Real Listening and Speaking. Cambridge University Press 2008
2. Roger Grover. Real Writing. Cambridge University Press 2008
3. Liz Driscoll. Real Reading. Cambridge University Press 2008
4. Sandra Scarry, John Scarry. The writer's workplace with readings.
5. Diane L. Fried Booth. Project work. Cambridge University Press 2002
6. Ronald Carter, Rebecca Hughes and Michael McCarthy. Exploring Grammar in Context. Cambridge University Press 2008
7. Mark Nettle. Developing Grammar in Context. Cambridge University Press 2008
8. Martin Hewings. English Pronunciation in Use Advanced Book. Cambridge University Press 2009
9. Michael McCarthy, Felicity O'Dell. English Vocabulary in Use Advanced. Cambridge University Press 2009
10. Friel M., Abduraimova Ya. Get in Touch. "Philolog". -T., 2004
11. Barclay M., Ibragimova, Y. Abduraimova. Keep in Touch. "Philolog". - T., 2004
12. Bakieva G.X., Iriskulov M.T. i dr. Stay in Touch. -T.: Filolog, 2005.
13. Bakieva G.X., Iriskulov M.T. Touch the Future. -T.: Filolog, 2005.
14. Steve Walsh. Exploring Classroom Discourse: Language in Action (Routledge Introductions to Applied Linguistics) [Paperback]. Cambridge University Press 2000

Qo'shimcha adabiyotlar:

1. Alice Savage. Patricia Mayer. Effective academic writing. Oxford 2016 Second edition
2. Jack Richards and Theodore S. Rodgers. Approaches and methods in language teaching. Cambridge University press. 2016
3. Martin Hewings. English Pronunciation in Use. Advanced. Self-study and classroom use.
4. Jeremy Harmer. Just. Listening and Speaking. Cambridge 2008.
5. Caroline Becket. Listening 1. Cambridge 2003.
6. Jack C. Richards and Chuck Sandy. Passages. An upper level multi skills course. Students book 1. Cambridge 2007.

7. Jack C. Richards and Chuck Sandy. Passages. An upper level multi skills course. Work book 1. Cambridge 2007.
8. Debra daise, CharlNorloff, Paul Carne. Q:Skills for Success. Reading and Writing.
9. Robert Freire, Tamara Jones. Q:Skills for Success. Listening and Speaking. Oxford 2011
10. Simon Haines. Real writing. Cambridge University press. 2008.
11. Diane Larse Freeman. Techniques and principles in language teaching. Oxford 2011
12. Andrew Littlejohn. Writing 2. Cambridge University press. 1998
13. Andrew Littlejohn. Writing 3. Cambridge University press. 1998

Internet saytlari:

1. www.teachingenglish.org.uk
2. www.onestopenglish.com
3. www.businessenglishonline.net
4. www.elgazette.com
5. www.tesol.org.
6. www.tefl.com,
7. www.teachertrainingvideos.com
8. <http://www.learnenglish.org.uk/>
9. www.educationuk.org
10. <http://www.bbc.co.uk/worldservice/learningenglish/>
11. <http://www.channel4.com/learning/>
12. <http://www.better-english.com/exerciselist.html>
13. <http://www.bbc.co.uk/worldservice/learningenglish/business/index.shtml>
14. <http://www.englishclub.com/index.htm>
15. <http://www.bbc.co.uk/schools/teachers>
16. <http://education.leeds.ac.uk/edu-mwe/eltwww.htm>
17. www.Grammarly.com/Grammar
18. www.granddictionnaire.com
19. www.francophonnie.hacherre-livre.com
20. www.portail.lettres.net
21. www.citationsdumonde.com
22. www.français-affaires.com
23. www.pedagog.uz
24. www.Ziyonet.uz

25. www.edu.uz
26. www.nutq.intal.uz
27. <http://es.altavista.com>
28. <http://www.lycos.es>
29. <http://www.sobre.espana.ru>
30. <http://www.catalunyaonline.com>
31. <http://www.rae.es>
32. www.zum.de
33. www.lehrer-online.de
34. www.leixilotte.de
35. www.lexikon.freenet.de/Literaturdidaktik
- 36.** www.literaturcafe.de

